

YAPAY ZEKÂ TOPLUMSAL CİNSİYET UÇURUMUNU KAPATABİLİR Mİ? ERKEK-ÜRÜNÜ TOPLUMSAL EŞİTSİZLİĞE KARŞI CİNSİYETTEN ARINDIRILMIŞ ZEKÂ

Dr. Öğretim Üyesi Burak BAŞKAN

Erzurum Teknik Üniversitesi

ÖZET

Yapay zekâ, insanlık tarihinin kümülatif zekâsının yeni bir aşaması olarak ortaya çıkmış olan yeni bir olgudur. Yapay zekânın önemi, doğru kararlar alabilmek için gerekli olan bilginin işlenme ve yorumlanma süreçlerini insan aklından bağımsız hale getirmesinden kaynaklanmaktadır. Yapay zekâ, çoğunlukla erkek aklı tarafından şekillendirilen insanlık tarihinin bir ürünü olan toplumsal cinsiyet meselesiyle de kaçınılmaz olarak ilişkilidir. Erkek aklının yerini yavaş yavaş makinelerin alıyor olması, kadınların erkeklerle eşit hak ve fırsatlara sahip olabileceği bir konjonktür yaratmaktadır; çünkü söz konusu makineler erkeklerin günlük hayatın her alanına nüfuz etmiş ayrıcalıklı konumlarını temelden sarsma potansiyeline sahiptirler. Bu noktada, sosyal bilimlerin etik ve metodolojik yaklaşımları, yapay zekânın yönünü önyargısız ve cinsiyet ayrımı gözetmeyen bir teknolojik ilerlemeye doğru yönlendirebilmek adına oldukça önemlidir. Bu çalışma, yapay zekânın toplumsal cinsiyetle ilişkisi ve toplumsal cinsiyete etkileri üzerine derinlemesine bir sorgulama yaparak, yapay zekânın hâkim veri işleyici ve karar verici olacağı geleceğin toplumlarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin garanti altına alınmasına mütevazı bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışmada, yapay zekânın toplumsal cinsiyet eşitsizliğini tamamen ortadan kaldıran veya derinleştiren bir role sahip olup olmadığını anlayabilmek için feminist bir yöntem kullanılmıştır. Cinsiyetten bağımsız yapay zekânın, geleceğin toplumlarında erkek egemen insan aklının yerini tamamen alması beklenmektedir. Öte yandan yapay zekâ, toplumsal cinsiyetle ilgili konularda hâlihazırda oluşturulmuş olan, basmakalıp ve toplumsal cinsiyet anlamında önyargılı büyük veriler üzerine inşa edilebilir. Böylece yapay zekâ, daha ortaya çıkışının ilk aşamasında erkek egemen bir toplumsal çembere hapsolme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır. Dahası, yapay zekâ üzerinde kontrole sahip olabilmek için gerekli olan kaynakların eşit olmayan dağılımı ve kadınların yapay zekâyâ erişim konusundaki dezavantajlı konumu, geleceğin toplumlarında erkek egemenliğinin kronikleşmesine neden olabilecektir. Bu nedenle, yapay zekânın toplumsal cinsiyet eşitliğindeki rolü, yapay zekâ teknolojisinin gelişim sürecindeki cinsiyet açısından tarafsız ve önyargısız etik yönelimlere bağlıdır.

ANAHTAR KELİMELELER: Yapay Zekâ, Toplumsal Cinsiyet, Eşitsizlik, Erkek Egemen Toplum, Cinsiyet-Nötr Zekâ

**CAN ARTIFICIAL INTELLIGENCE CLOSE GENDER GAP?
GENDER-NEUTRAL INTELLIGENCE AGAINST MEN-MADE
SOCIAL INEQUALITY**

ABSTRACT

Artificial intelligence (AI) is a new phenomenon that has emerged as a new phase in the cumulative intelligence of human history. Its importance stems from the fact that it makes the processing and interpretation of information necessary to make the right decisions independent of the human reason. AI is inevitably correlated with the issue of gender constructed by human history mostly shaped by male reason. The gradual replacement of men reason by machine has been creating a conjuncture in which women can find equal rights and opportunities as men, since those machines possess the potential to challenge men's privileged position in every aspects of daily life. At this point, the ethical and methodological approaches of social sciences are important for guiding the direction of AI towards a non-biased, gender-neutral technological advance. This study aimed at deeply questioning AI's relationship with and effects on gender in order to provide a humble contribution to gender equality in future societies in which AI will be the prevailing data processor and decision-maker. A feminist method was used in the study to comprehend whether AI is a challenger or a facilitator of gender inequality. It may be expected that gender-neutral artificial intelligence can fully supersede male-dominant human reasoning in future societies. On the other hand, AI may also be constructed on already created genderbiased and stereotypical big data about gender-related issues. Thus, AI can be trapped in a circle of male-dominant society at the very beginning of its emergence. Moreover, uneven distribution of resources required to gain control over AI and women's disadvantaged position in terms of accession to AI may also result in the perpetration of male domination in future societies. Therefore, AI's role in gender equality depends on non-biased and gender-neutral ethical orientations in the development process of AI technology.

KEYWORDS: Artificial Intelligence, Gender, Inequality, Male-Dominant Society, GenderNeutral Intelligence